

КОНВЕРТОВАНА ПОЗИКА: ПОНЯТТЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ

Плачков М. Х.

*аспірант за спеціальністю 081 – Право
Міжнародний гуманітарний університет
Науковий керівник: Манько Д. Г.
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Кожен бізнес на певному етапі починає потребувати інвестицій для свого розвитку та експансії власних продуктів. Інвестиції можуть бути залучені як від засновників, так і від зовнішніх – різноманітних інвесторів, венчурних фондів та акселераторів. Проте, перед кожним інвестором виникає питання як інвестувати: у вигляді капіталу (купівля акцій/часток) чи позики? Насправді, іноді не обов'язково обирати, адже існує механізм який дозволяє надати гроші в позику з правом інвестора конвертувати таку позику у акції/частку.

Таким механізмом є конвертована позика. Не дивлячись на відсутність практики його застосування в Україні, цей механізм є одним з найбільш поширених засобів інвестицій в Європі, США та Великобританії. У зв'язку з цим це питання є актуальним та потребує аналізу.

Вважаємо за необхідне спочатку окреслити поняття конвертованої позики. Якщо брати до увагу іноземну літературу та практику, то там фактично всі визначення конвертованої позики зводяться до наступного – це договірні відносини, відповідно до яких кредитор має право замість повернення боргу отримати частку в статутному капіталі боржника відповідно до умов, що передбачені у цьому договорі [1]. На жаль, вітчизняна юридична література фактично оминула дослідження питання конвертованої позики. Окремі правники надавали визначення конвертованій позиці, однак це було зроблено в рамках більш загальних досліджень. Окрім цього, на нашу думку, не завжди такі визначення були коректними. Наприклад, одне із запропонованих визначень конвертованої позики визначає її як різновид кредиту, який на умовах, що визначені договором, можна обміняти на акції або частки підприємства-боржника в залежності від ринкової вартості майна на момент конвертації [2]. Вважаємо, що це визначення значно звужує сутність конвертованої

позики, оскільки хоч сума часток або акцій часто дійсно залежить від ринкової вартості, проте це не завжди так, зокрема через можливе застосування “valuation cap”. Відтак, вважаємо, що доктринальне визначення конвертованої позики потребує подальшого дослідження з боку юридичної наукової спільноти.

Варто зазначити, що визначення конвертованої позики також відсутнє і в законодавстві. Зокрема, Закон України «Про акціонерні товариства» надає право акціонерним товариством випускати конвертовані облигації (цінні папери), однак не надає визначення таким цінним паперам [3].

Відсутність юридичного визначення не є дивною, оскільки загалом в Україні регулювання конвертованої позики майже відсутнє. Зазвичай, відсутність регулювання це добре оскільки дозволяє бізнесу діяти відповідно до власних намірів без державного обмеження. Проте в цьому випадку відсутність регулювання є перешкодою, оскільки фактично право надання конвертованої позики залишається лише у акціонерних товариств, які є вкрай не популярними для стартапів та бізнесів на етапі розвитку.

Наприклад, в Англії кожна компанія з обмеженою відповідальністю, незалежно від того є вона публічною чи приватною (LTD чи PLC), може самостійно випускати акції, та як наслідок іноді для випуску акцій рішення акціонерів може бути взагалі не потрібне [4]. В свою чергу в Україні, випуск часто для товариств з обмеженою відповідальністю можливий лише за наявності відповідного рішення загальних зборів учасників такого товариства, та теоретично за рішенням суду [5]. Таким чином для того, щоб кредитор міг укласти договір конвертованої позики з ТОВ, то необхідно виконати наступні умови:

- кредитор та боржник мають укласти договір конвертованої позики;
- в разі настання умов для конвертації позики в капітал, учасники боржника мають провести загальні збори та прийняти рішення про збільшення статутного капіталу за рахунок вкладу кредитора; та
- провести державну реєстрацію змін.

Таким чином, реалізація договору конвертованої позики потребує залучення багатьох осіб, нотаріусів, державних реєстраторів. Окрім цього існує великий ризик, що такий договір взагалі буде визнаний недійсним судом, оскільки його існування прямо не передбачено в законодавстві.

Варто зауважити, що законодавець спробував додати конвертовану позику для товариств з обмеженою відповідальністю у правову площину, шляхом згадки про це для резидентів Дія Сіті [6]. Проте ми вважаємо, що така згадка не має практичного застосування, оскільки не було внесено змін до корпоративного законодавства та законодавства про державну реєстрацію юридичних осіб.

Якщо підсумувати, то конвертована позика – це сучасний інструмент для інвестування, який фактично не врегульований в Україні. Вважаємо,

що повноцінне введення цього інструменту в Україні дозволить відкрити нові можливості для українського бізнесу.

Література:

1. Goulding, Simon. "Convertible Securities in England and Wales." *Wandel-und Optionsanleihen in Deutschland und Europa*, Berlin (2000): 86.

2. Гудіма, Тетяна Степанівна. Правове регулювання діяльності з венчурного інвестування [Текст] : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.04 / Гудіма Тетяна Степанівна ; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Київ, 2015.

3. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022, станом на 19 квітня 2024, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2465-20/conv> (дата звернення: 19.04.2024).

4. Parliament, U. K. (2006). *Companies Act 2006*. Cabinet Office. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>, accessed, 4, 2013.

5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018, станом на 19 квітня 2024, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#top> (дата звернення: 19.04.2024).

6. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021, станом на 19 квітня 2024, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> (дата звернення: 19.04.2024).